

JUTRANJE NOVOSTI

Izhaja vsak dan zjutraj, izvemši pondeljke.

Mesečna naročnina:

v Ljubljani Din 10.—, po pošti Din 12.—, inozemstvo Din 22.—

Uredništvo: Wolfova ulica št. 1/l. — Telefon št. 213

Brzojavni naslov: „Novosti-Ljubljana“.

upravnništvo: Marjtin trg št. 8. — Telefon št. 44.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisemnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu št. 13.238.

Žombolja.

Kdo si je mislil kedaj, da bo postalo to mestce še tako važno! Že dober teden se pisari o njem v vseh naših listih, preje ga pa nismo poznali niti skoro po imenu. Zdaj prerokujemo, da bo celo izbruhnila vladna kriza zaradi tega mestca. Naši opozicionisti so silno nezadovoljni z vlado, ki je dala »važno industrijsko točko« Romuniji za par bornih vasi. Nemci so skrajno ogorčeni in prete da preidejo v opozicijo samo za to, ker se z Žomboljo izloči iz naše države nekaj njihovih soplemenjakov in se dobi za nadomestilo pristne srbske seljake. Vrh vsega pa tudi romunska javnost ne soglašala s to zamenjavo.

Ko človek prebira razne tirade o Žombolji po našem opozicijskem časopisu kakor tudi po nemškem mora nehoti zmagati z glavo in porodi se mu dvom, če je v glavah dotičnih gospodov, ki vse to pišejo, vse v redu.

Za normalno mislečega in čutečega človeka je stvar docela razumljiva in enostavna. Ako je že prišlo do korektur meje, je samoobsebi umevno, da se bo vsaka narodna vlada potegnila za narodne interese, ki so v tem slučaju tudi obnem interesi države. Docela smo uverjeni, ako bi bila ta korektura izpadla v nasprotnem smislu, da bi naši opozicionisti prav tako in še bolj udrihali po vladi, češ da je radikalna vlada Nemcem na ljubo izdala narodne in državne interese in prepustila tisoče lastnih krvnih bratov v tuji državi samo za malenkosten materijalen dobiček in zaradi lepih oči nemških poslancev. Obmetavali bi vlado z izdajalci in kazali na protežiranje tujega življa napram domačemu ter še enkrat premleli vse že davno obrabljene fraze, da so se srbski radikalci zvezali z Nemci samo za to, da morejo nemoteno zagospodariti ne samo nad slovenskim in hrvaškim narodom, ampak tudi nad srbskim. Menda ni pod božjim solncem vlada, ki bi ne ravnala v takem slučaju prav tako, kakor je ravnala naša. Prav gotovo pa tudi ni v nobeni državi take opozicije, ki bi se postavila na tako nizko moralno stopnjo, kakor se je postavila ob tej priliki naša opozicija, predvsem v vrstah SLS.

Vzemimo slučaj, da bi bila kaka podobna korektura možna na slovenskem ozemlju in bi mi sami odločali o njej. Prav gotovo ne dobite pri nas niti enega človeka, ki pripada katerikoli narodni stranki, da bi samo trenotek pomišljaj, kaj mu je storiti v danem slučaju. Mi bi brez vsakega pomišljaja zamenjali našo Apaško kotlino s Podjunsko dolino na Koroskem, pa naj bi bila Apaška kotlina še tako bogata ljudi in industrije, Podjuna pa makar na obojem revna kot cerkvna miš. Našo lepo Rožno dolino bi mi radi odkupili vsak hip, pa če bi bilo treba tudi z desetkratnim preplačilom in zameno s tujim življenjem in blagom. Za našo Idrjo bi dali Italiji desetkrat toliko Italijanov — seveda če bi jih imeli — kakor pa bi mi dobili od njih svojih zaslužjenih bratov. Mi bi prav tako ravnali, ker je samoobsebi umevno in človeško in bilo bi prav. Ker je pa tako ravnala radikalna naša vlada, seveda ni prav in je zagrešila neopustljiv greh.

Je sicer pravilo, da v politiki ne igrajo čustva nobene vloge. Kljub temu pa vidimo prav po vseh državah, da ravno čustva dajo kolebajoči politični tehničnici odločilen zamah.

Zelo karakterističen pa je nastop Nemcev v naši državi ob tej priliki. Karakterističen in silno poučljiv.

Slepa strankarska strast naših političnih grup jim je pripomogla v tekoči parlamentarni dobi do tako ugodne pozicije, o kakršni se jim nikoli niti sanjalo ni, in kakršne ne bodo imeli prav gotovo nikoli več. Grupica osmih nemških poslancev se je naenkrat smatrala — seveda pri njih samih in pa pri naši vladni opoziciji! — kot jeziček na tehtnici. Ta ugoden položaj so seveda izrabljali in ga izrabljajo še danes, kolikor ga pač morejo. Smatrali so se za neizogiben odločujoči faktor in se potem dosledno ravnali ter skušali ob raznih večalimanj kritičnih trenutkih vlade izprežati kolikor mogoče za sebe. Od tistega časa premlevajo naši demokratični in klerikalni listi frazo o narodnem izdajstvu radikalne vlade, ki se je zvezala na naš račun — Nemci! Koliko se je že o tem pisalo in se še piše! Če pa vprašate po dokazih te ljudi, vam naštejejo samo par drobtin, ki se še pripravljajo, vse drugo pa še pride. Najlepše je pa še to, da si ti ljudje domišljajo, da so oni prepre-

Izid volitev v Bolgarski. Zmaga vladnih strank.

Beograd, 19. nov. (Z) O poteku volitev v Bolgarski še do danes ni došlo nikako službeno poročilo. Rezultati volitev so znani le v toliko, v kolikor izvirajo iz privatnih virov. Splošno mnenje v Beogradu je, da bo vlada dobila večino. Naglašja se okolnost, da ni dobila nobena bolgarska vlada manjšine od postanka Bolgarske pa do danes. V resnici pa so po privatnih vestih dobile vladne stranke s socialno demokracijo v Sofiji 15.000 glasov, komunisti 8000 glasov, nacionalni liberalci Radoslavova pa 7000 glasov. Iz ostalih mest rezultat volitev še ni znan. Le to se jav-

lja, da vladne stranke zmaga. Komunisti so zmagali edinole v Varni, kjer so dobili 4400 glasov, dočim jih je vlada dobila 3000, liberalci pa 2000. Z dežele še ni podrobnih vesti. Kakor se javlja, ni opozicija dobila v nekaterih krajih niti enega glasu, ker je vse glasove dobila vlada.

Sofija, 19. nov. (Bolgarska telegrafska agencija) Izid parlamentarnih volitev je sledeči: vladna stranka je dobila okoli 200 mandatov, opozicija (liberalci, komunisti in zemljoradniki skupaj) le kakih 47 mandatov.

Volilni boj v Angliji.

London, 19. nov. (K) Lloyd George je izjavil v svojem volilnem govoru v South Hampton: »Vlada vodi deželo v propast. Resnični vzrok brezposelnosti je obubožanje odjemalcev angleškega blaga vsled velike vojne in sicer ne samo odjemalcev, temveč tudi njihovih strank. Ob glasnim odobravanju je rekel Lloyd George, da je potrebno iskati varstva ne proti francoski fabrikaciji, temveč proti francoskim militaristom. Angleški kredit se uničuje, angleška trgovina se pohablja, ker se vladi ni posrečilo vzpostaviti svetovni mir. Dokler so osebnosti sedanje vlade na krmilu, je Velika Britanija v svetu Evrope brez

pomena. Edino liberalci so sposobni, da obvladajo položaj.

London, 19. novembra. (K) Angleška delavska stranka je izdala na narod manifest, v katerem pravi med drugim, da zastopa delavska stranka politiko mednarodnega sodelovanja, ojačanja in razširjenja Društva narodov. Stranka zahteva sklicanje mednarodne konference, katere naj bi se udeležila tudi Nemčija. Na tej konferenci pa naj bi se pretresala revizija versailleske pogodbe in vzpostavitev svobodnih gospodarskih in političnih odnosov z Rusijo.

Likvidacija pokrajinskih uprav.

Beograd, 19. nov. (Z) »Preporod« piše: Na podlagi sklepa ministrskega sveta se je včeraj začelo z razdelitvijo države na oblasti, v kolikor še ni dosedaj izvedena. Posebna pažnja se bo posvetila razdelitvi na oblasti v Hrvatski in Sloveniji, kjer se z njo dosedaj še ni bilo pričelo. Minister notranjih del g. Vujičić, je dal namestnikom o tej razdelitvi poseben nalog. Ustava se bo morala izvesti v celoti brez kakih izjem do konca t. m., v kolikor se nanaša na oblasti. Razdelitev v cel državi pa se bo izvedla do konca januarja 1924., istočasno pa se bo začelo z izvedbo vidovdanske ustave in vseh njenih odredb v cel državi. Sistem centralizacije se bo uporabljal v vseh pokrajinah in ministrstvo v Beogradu bo vršilo premostitve, unaprreditve in druge državne funkcije. Predstavniki vlade bodo morali v posameznih okrožjih postopati edinole po vladnih instrukcijah.

POVRATEK NAŠIH PARLAMENTARCEV.

Beograd, 19. nov. (Z) Danes, najpozneje pa jutri mora dospeti iz Poljske skupina naših poslancev, ker poteče jutri rok njih odsotnosti, ki znaša 12 dni.

NOVA STRANKA V VOJVODINI?

Beograd, 19. novembra. (Z) Pri Vojvodincih so se pojavili glasovi, da se osnuje nova vojvodinska stranka. Vojvodinski demokrati trde, da nobena stranka ne upošteva dovolj interesov Vojvodincev, tako da se morajo oni samo zase pobrigati. Inicijatorji te nove stranke so bivši pristaši Svetozarja Pribičevića.

čili s svojimi pravočasnimi protesti, da narodna vlada ni izdala še več narodnih interesov Nemcem. Vlada se je ustrašila in ni izvršila svoje namere. Tako govorijo in pišejo za tiste ljudi, ki so politično gluhi in slepi.

Nemci so zagnali silen krik in vik zaradi Žombolje. Notabene: to so tisti nemški voditelji — ne ljudstvo — ki še do danes niso mogli preboleti, da bi našel nemški narod in država iz svetovne vojne poražen. To so tisti Nemci, ki niso imeli za naš jugoslovanski narod in državo nikoli druge besede kakor psovko. To so tisti Nemci, ki še danes tožijo, da so v naši državi brezpravna raja in do skrajnosti zatirani. To so tisti Nemci, ki pošiljajo svoje pritožbe o namišljenem zatiranju ne samo v inozemsko nemško časopisje ampak tudi drugam, ter predstavljajo našo državo kot zaostalo, nekulturno in balkansko v najslabšem pomenu besede. Namesto da bi bili sedaj veseli,

Iz finančnega odbora.

Beograd, 19. nov. (Z) Danes dopoldne se je sestal plenum finančnega odbora, ki je začel z načelno razpravo o proračunskem načrtu za leto 1923-24. Opozicija je protestirala, ker se je začela načelna debata prej, nego sta prva in druga sekcija predložili poročila o svojem delu in razven tega sekcija ni dokončala pretresa o proračunu ministrstva prosvete in ver. V načelni debati je dobil besedo poslanec g. Sečero, ki je v dolgem govoru kritikoval ta proračunski predlog, smatrajoč proračun izdatkov za velik. Celokupna vsota izdatkov predstavlja 30 odstotno povišanje napram onim preteklega leta, ki so znašali 8.000.800.000 dinarjev. Predložene izdatke pojasnjuje ministrstvo financ s tem, da pojde 500 milijonov za nove plače, 300 milijonov za izgradbo železniških prog, a 150 milijonov za oboroževanje. Ta obrazložitev g. dr. Stojadinovića pa je kakor pravi g. dr. Sečero, netočna, ker se poleg te milijarde nahajata še dve milijardi, ki izvirata od povečanih izdatkov posameznih ministrstev. Dočim minister financ izvaja politiko deflacije, ni rezultat te deflacije razviden iz proračunskih izdatkov. Govornik zahteva, da se izvede redukcija ministrstev in raznih manjših izdatkov, vsaj za 30 odstotkov. Po njegovem govoru je bila seja zaključena ob 12. uri 20 minut.

KOLONIZACIJA KOSOVSKEGA POLJA.

Beograd, 19. novembra. (Z) 12 tisoč oseb iz Baranje in Madžarske je izrazilo željo, da se naseli na Kosovski polju. Vsled tega so se ukrenile potrebne mere, da se te osebe nastanejo še do konca t. l. Istočasno se vrši dalje merjenje zemljišč na Kosovem, za kolonizacijo večjega števila beguncem, ki so pred kratkim vložili svoje prošnje pri ministrstvu agrarne reforme.

da se vsaj nekaj tisočev njihovih ljudi reši za vedno »te balkanske tiranije«, so pa skrajno ogorčeni in protestirajo ter grozijo s prehodom v opozicijo. Ta njihov nastop radi Žombolje je najbolj jasen dokaz, na kakšni osnovi so zgrajene vse njihove pritožbe o zastopavljanju in zatiranju. In ta dokaz bo še marsikaj prišel prav nam in — našim bratom v avstrijski republik.

Žombolja je pa zopet enkrat jasno pokazala, kako »tesne« so zveze radikalne vlade z Nemci, o kateri zvezi vedo opozicionisti povedati toliko dokazov. Naša vlada je pa zopet doprinesla dokaz, da je narodna tudi v dejanju ne pa samo v besedi in na papirju. Če hočejo preiti Nemci v opozicijo, svobodno jim. Narodna radikalna vlada je dorašla še vse drugačnim krizam, pa bi ne bila dorašla takim malenkostim. Nemci so se sedaj lahko uverili, da niso jeziček na tehtnici naše notranje politike in da tudi nikdar ne bodo,

Sporazum glede medzavezniške kontrole?

Važna seja veleposlaniške konference.

Pariz, 19. novembra. (W) Angleški veleposlanik lord Crewe je, kakor poroča »Petit Parisien«, francoskemu zastopniku pri veleposlaniški konferenci Jul. Cambonu naznanil, da angleška vlada v zadevi povratka kronprinca in obnove vojaške kontrole v Nemčiji ne more podpirati namere Francije, da zahteva sankcije. Lord Crewe je po tem naznanilu znova stopil v stik z Londonom, da bi se dobila nova formula, ki bi mogla služiti za današnjo debato na veleposlaniški konferenci kot podlaga.

Pariz, 18. novembra. (D) Danes dopoldne se je vršila važna seja veleposlaniške konference, kateri je prisostvoval tudi angleški poslanik Crewe, ki je dobil nova navodila od svoje vlade.

Pariz, 19. nov. (Havas) Veleposlaniška konference je končala svojo sejo. Dosegla je načlen sporazum glede medzavezniške kontrole. Dogovor se bo predložil medzavezniškim vladam v odobrenje. Francoska delegacija je obrazložila dva resolucijska načrta glede obnove vojaške kontrole in pa stališče svoje vlade. Po daljšem pretresu so se zedinili za načrt kompromisnega teksta, ki se bo predložil francoski in angle-

šk vladi v ratifikacijo. Konferenca se zopet sestane ob 18. uri.

Pariz, 19. nov. (K) Kakor poročajo listi, je ministrski predsednik Poincaré v svrhu, da pokaže svojo osebno namero, pripravljen resignirati na vojaške in teritorialne sekcije in zahtevati samo gospodarske in upravne odredbe ki bi pa sicer ne bile prav nič omenjene v pozivu, katerega bi bilo treba poslati nemški državi.

POINCARÉJEV GOVOR.

Pariz, 19. nov. »Agence Havas« objavlja sledečo oficijozno noto: Izgleda, da nekateri listi niso razumeli nekaterih besed v govoru ministrskega predsednika v Neuilly. Izjavil je namreč: Sicer pa smo odločeni, da ne izpraznimo ozemlja, ki smo ga zasedli na podlagi mirovne pogodbe, dokler se ne izpolni vse v versailleski pogodbi podpisane klavzule. Te besede so se nanašale le na zasedeno ozemlje na levem renskem bregu in na mostišče, razume se samoposebi, da se ne morejo nanašati na ruhrsko ozemlje. Sicer pa brez predhodnega sporazuma med Francijo in Belgijo ne more priti do nikake odločitve.

Razmejitve z Romunijo

Beograd, 19. novembra. (Z) Proti pričakovanju je prišlo danes do prekleta v pogajanjih z Romunsko o razmejitvi v Banatu. Zdelo se je že, da so pogajanja dospela tako daleč, da bi bilo treba konvencijo samo še podpisati. Romuni pa so zahtevali, da se evakuacija odstopljenega ozemlja izvrši takoj po podpisu konvencije, a ne šele po ratifikaciji. Naša delegacija ni mogla pristati na to zahtevo. Zaradi tega so Romuni zaprosili instrukcije iz Bukarešte.

Žombolja, 19. nov. (K) Včeraj se je vršilo tukaj in v okolici več velikih shodov tukajšnjih Nemcev, na katerih so vsi govorniki protestirali proti odstopu Žombolje Romuniji. V Žombolji sta govorila poslanca gg. Neuner in dr. Kraft, ki sta se poslovala od svojih rojakov, potem ko sta obrazložila zgodovino pogajanj glede Žombolje. Danes pojde deputacija v Beograd, da zadnjič protestira proti odstopu Žombolje.

Volitve na zagrebški univerzi.

Zagreb, 19. novembra. (K) Včeraj so se vršile volitve v akademsko podporno društvo na tukušnji univerzi. Po izvršenem glasovanju je bil ob pol ene popoldne razglašen rezultat. Oddanih je bilo v celem 1169 glasov. Lista jugoslovenskega demokratskega akademškega kluba in nacionalne omladine je dobila 402, separatisti 323, lista gospodarskega bloka (Jamšić in Triglav) 239, klerikalna lista 115 in radikalna lista 90 glasov. Na podlagi tega izida volitev sta dobila jugoslovanski demokratski akademski klub in nacionalna omladina predsednika, prvega in drugega blagajnika, tri odbornike, dva namestnika, enega člana revizijskega odbora in enega člana častnega sodišča. Ostale funkcije se razdele na ostale liste. Po razglasitvi volilnega rezultata je skušala akademski omladina prirediti manifestacijo, pri čemer je bilo aretiranih nekaj manifestantov.

Zagreb, 19. novembra. (Z) Včeraj opoldne so se izvršile volitve na univerzi. Pri teh volitvah je radikalna omladina prikratk nastopila s samostojno listo in je dobila 90 glasov, tako da bo imela eno mesto v odboru, eno mesto pa v častnem sodišču.

Položaj na Grškem.

Atene, 19. novembra. (K) Ministrski predsednik Gonatas je izjavil, da se vlada trudi, da si zagotovi enotno fronto liberalnih strank in sodelovanje Venizelosa pod republikanskim praporom. Večina oseb, ki so bile osumljene, da so se udeležile upora, je spuščena na svobodo.

Beograd, 19. nov. (Z) Grška vlada je zahtevala od naše vlade izročitev grških častnikov, ki so zbežali na naše ozemlje, dolžeč jih, da so ponesli 15 milijonov drahem. V resnici pa je to prosta mistifikacija, ki bi naj služila grški vladi kot sredstvo, da dobi te častnike v pest.

Nemčija in Mussolini.

Pariz, 18. novembra. (D) Nemška vlada je razglasila potom svoje uradne dopise agencije veliko zadovoljstvo Nemčije z vsebino Mussolinijevih izjav v senatu. Zlasti povdarja nemška vlada, da je Mussolini priznal pravico nemške državne samostojnosti, nadalje istovetnost italijanskega naziranja glede reparacijskega problema in glede izpraznitve Poruhrja.

Španska kraljevska dvojica v Rimu.

Rim, 19. nov. (K) Danes opoldne je dospela semkaj španska kraljevska dvojica v spremstvu predsednika vlade Prima de Rivera.

NARODNA SKUPŠČINA.

Beograd, 19. nov. (Z) »Cicvaričev Beogradski Dnevnik« doznava, da se sestane jutri dopoldne skupščina. Kakor je znano, so se skupščinske seje odložile do 20. t. m., ker se je mislilo, da bo delo zakonodajnega in finančnega odbora končano. Ker pa ta dva odbora svojega dela nista končala, se bodo morale skupščinske seje odložiti.

SODNIŠKI ZAKON.

Beograd, 19. nov. (Z) Danes opoldne se je sestala sekcija zakonodajnega odbora radi razpravljanja o sodniškem zakonu.

KONGRES SODNIKOV.

Beograd, 19. novembra. (K) V nedeljo 25. t. m. se bo vršil v Beogradu kongres sodnikov iz cele države.

Madžarska veleizdajniška afera.

Budimpeša, 19. novembra. (Madžarski dopisni urad.) Pravosodni minister je odredil, da po razveljavljenju imunitetne pravice po narodni skupščini proti poslancu Ulainu in tovarišem vložijo kraljevsko državno pravdnitvo tožbo proti njim in sicer ne pred prekim sodiščem, ampak pred rednim kazenskim sodiščem, ker so dosedanja preiskave dovele do takega rezultata, da preko sodišče lahko samo izroči zadevo rednemu kazenskemu sodišču. Ta odredba ima namen, da pospeši kolikor mogoče izvršitev glavne razprave.

VREMENSKO POROČILO.

Dunaj, 19. nov. Napoved: Oblačno. Padavine. Sneg. Najprej mrzli zapadni vetrovi, nato zvišanje temperature.

Današnje prireditve.

V Ljubljani:

Drama: Zaprt.

Opera: »Mignon«. Red C.

V Celju:

Mestno gledališče: »Ljubez«. Izv.

Nočna lekarniška služba v Ljubljani:

Tekoči teden: lekarna Bohine na Rimski cesti in Leustek pri Zmajskem mostu.

—diki—

Ministerijalna dekoncentracija.

Tega, kar si pod »ministerijalno dekoncentracijo«, oziroma »ministrskimi delegacijami« lahko predstavljamo, bi po mojem mnenju ne imeli že kar a priori odklanjati. Na nekaj takega ali vsaj podobnega sem jaz že z vsega početka mislil. Že tistikrat, ko so se pojavljali pri nas šele prvi glasovi o tem, kaka naj bi bila naša bodoča ustava, sem bil napisal o tem predmetu — ne seveda na podlagi kake teorije, temveč na podlagi svojih vsestranskih izkušenj, ki sem si jih bil kot upravni uradnik pridobil tekom let v praksi — daljšo razpravo, ki sem jo bil izročil uredništvu »Slov. Narodas«. Razprava ni zagledala belega dne. Tistikrat je bil glavni urednik omenjenega lista še g. dr. Kramar, ki pa je kmalu nato odšel v Beograd. Ko sem nekoč potem v uredništvu poizvedoval po svojem rokopisu, se mi je pojasnilo, da bi mi mogel dati samo g. dr. Kramar zadevno pojasnilo. Pisal sem nato njemu, proseč ga, da mi rokopis vrne, ali pa vsaj pove, kje bi ga lahko dobil, a odgovora na to pismo nisem prejel. Umevno, da ima minister važnejše posle, kot odgovarjati na privatna pisma! Stvar je tudi brez vsakega nadaljnjega pomena in zanimiva samo v toliko, ker sem jaz že v tisti razpravi plediral za oziroma na naše razdrapanje notranje razmere — centralizem za ono državno obliko, ki nam more v zunanjem svetu še naprej priboriti ugled in veljavo, sem pa na drugi strani šel toliko prepričan, da ima centralizem tem večjo bodočnost in vrednost, čim proznejši je, čim bolj se zna prilagoditi posebnim interesom posameznih pokrajin in čim manj daje prebivalstvu povoda, da se pritožuje zoper njegove ostrine.

Misel, da bi se ustanovile v Sloveniji, na Hrvaškem in morda še kje druge nekeke ministrske delegacije, v katerih kompetenco bi spadali, če ne vsi pa vsaj gotovi, dotičnega teritorija tihoči se posli ministrstev, je torej sama na sebi gotovo dobra in kaže, rekel bi, neko pripravljenost vlade, priti vsaj deloma nasproti željam onih krogov, ki vidijo ves svoj blagor v takozvani avtonomiji. Žal pa, da dobra volja, ki se razodeva v gorjenji nameri, kakor vse kaže, pri nas, bržčas ne najde primernege odmeva! Pri nas stojimo na stališču: Vse — ali nič! Toda na ta način po mojem mnenju ni šlo še nikoli, in tudi nikoli ne pojde! Kjer se uveljavljajo različna stremjenja, tam se da samo s kompromisi kaj doseči... Pri nas pa hočemo boj, boj do skrajnosti! Boj bo dolg, toda mi vztrajamo do končne zmagel... Dobro! Toda, kaj, če bi ta boj trajal vendarle predolgo? Od česa si obetajo vsi tisti ki kličejo tako pogumno na boj, svojo zmagel? Pričakujejo mar, da pride prejšilisti država v stiske in da tistikrat nastopi moment, ko...? Ne, za tako zločinskega, ne smatram jaz pri nas nikogar...! Ali pa mislijo morda, da sreča gospodina Radića nekoč pameť? Lasciate ogni speranza!... Bojim se, da naši bojevnikji sami niso prav na jasnem, od kod naj jim prisije solnce! A trezen politik ne bi smel nikoli staviti svojih nad v fantome! Ako kje, velja v politiki: bolje držga, kot lovi ga! Bolje nekaj kot nič! Kar se ne posreči skokoma, se posreči morda stopnjema!... Strategija in taktika sta tudi v politiki velikega pomena!

Ministrske delegacije v pokrajinah bi pomenile na eni strani veliko razbremenitev osrednjih uradov, na drugi strani pa bi bile domačemu prebivalstvu v veliko pomirjenje. Vsekakor bi se z njih

pomočjo uprava lahko bistveno izboljšala. Sedaj ministrstva pri najboljši volji ne morejo zmagovati vseh poslov, deloma, ker je teh poslov preveč, deloma, ker jim nedostaja primerno vezbanega in izkušenega uradništva. Samo tisti, ki je kdaj sam reševal akte, ve, kolikega pomena je, ako uradnik natanko pozna razmere, v katerih se jo porodilo, pozna takorekoč milje, iz katerega je vzniknilo vprašanje, o katerem mu je odločiti. Brez takega poznanja razmer je doslovanje za uradnika zelo mučno, na drugi strani pa kaj lahko, ne da bi bil uradnik kaj kriv, napačno in zmotno...

Jaz si predstavljam pod ministrskimi delegacijami nekeke sekcije najvišjih upravnih instanc, ki bi na sedežu sedanjih pokrajinskih uprav poslovale v imenu onih ministrstev, katerih kompetence bi jim bile izločene za zadeve dotičnih teritorijev. V te sekcije bi spadali samo prvovrstni uradniki, odlikujoči se po svojem znanju, po svoji izkušnosti in objektivnosti. Da bi morali priti pri tem v poštev v prvi vrsti domači uradniki, sledi že iz tega, kar sem gori navedel. Kajpada bi se centralne vlade ne moge odreči vsaki kontroli nad temi sekcijami! To kontrolo bi vršila lahko na ta način, da bi imela v sekciji svojega stalnega zaupnika, ali pa da bi si ministri v posebno važnih stvareh pridržali pravico podpisa. Te sekcije bi bile v popolnem skladu z obstoječo ustavo, saj bi ne bile v formalnem pogledu nič drugega, kot nekeke dislokacije osrednjih uradov, ki bi pa po svojem bistvu lahko v prav znatni meri tešile želje po avtonomiji. Pa tudi prevelikih stroškov bi po mojem mnenju ustanovitve ne zahtevala. Izhajalo bi se nemara popolnoma s sedanjim uradništvom. Samo iz službe naj se brez potrebe ne odpušča uradnikov! To velja zlasti za starejše uradnike, ki so še dela zmogni in imajo tudi še veselje do dela. Že marsikatero zakonsko določilo se je preziralo — zakaj bi se ne šlo v enem ali drugem primeru tudi preko določila, da uradnik ne sme biti več kot 65 let star!...

Manj koristi in manj uspeha bi si jaz obetal, ako bi bila stvar zamišljena tako, da bi se nastavili v posameznih pokrajinah samo nekaki posredovalci med pokrajinskimi oblastmi in centralno vlado, dasi sem tudi jaz že sam nekoč izrekel misel, da naj bi se poskusilo morda z institucijo ministrov kraljanov, kar bi bilo približno isto. Vsekakor pa tudi tega ne gre kratkoma zavračati! Sploh bi bilo po mojem mnenju uместno, da si to, kar se nam nudi, poprej od vseh strani dobro ogledamo, predno rečemo odločno: ne! Eno je gotovo: če se tudi ustanovi kaj takega, predjudicirano ne bo s tem nič! Kakor bi ne bilo predjudicirano n. pr. nič s tem, ako bi gotovi krogi opustili opozicijo proti oživitvenju oblasti... Ustava se ob danih pogojih vsak čas lahko izpremeni. Dokler pa obstoji vidovodnanska ustava, ne preostaje vladi nič drugega, kot da njena določila izvede! Da, jaz mislim, da je že skrajni čas, da se to zgodi, ker nas mora taka neodločnost spraviti pred inozemstvom in kaj slabo luč.

Priznati moram odkrito, da nisem nikoli mogel prav umeti nasprotstva proti ustanovitvi oblasti. Kaj pa se zgodi pravzaprav, ako dobimo namesto sedanjih pokrajinske uprave ljubljansko in mariborsko oblast? Razkosanje, parcelacija? Slovenci ostanemo lepo skup, v vedni medsebojni stiki, kakor smo bili doslej! Niti se vode ne razširijo, niti se gore ne povišajo, ki delajo mejo med Kraljino in Štajersko, zaradi tega! Slovenija ostane, kakršna je bila, pa če jo

upravlja dva velika župana, ali če jo upravlja en sam!... Jaz mislim, da bo artagonizem med štajerskimi in kraljskimi Slovenci celo manjši, ako dobijo vsak svojo oblast!

Pa Nemci pridejo do večje veljave, ako dobimo mariborsko oblast! No, žalostno bi bilo, ako bi bila usoda našega naroda na Štajerskem zavisna od takih stvari! Jedro nemške nevarnosti na Štajerskem tiči v vsem čem drugim kot v tem, imamo li dve ali eno oblast! S tem, ako Nemce politično majoriziramo, nemška nevarnost v resnici še ni odvrnjena od nas! To bi bil samo videz! Pisal sem že o tem, kako bi se dala nemštva na Štajerskem temeljito izpodnesti tla in nočem se tu ponavljati. Samo nekaj naj omenim. Nemštvo na Štajerskem se bo držalo vse dotlej, dokler bo Maribor nemški: Maribor pa se da pridobiti za Slovenstvo samo na ta način, da mu privajamo čim več našega življa, predvsem seveda naše inteligence, zlasti pa uradništva! S tega vidika jaz ne morem smatrati za nesrečo, ako dobimo že skoro mariborsko oblast...

Morda se motim v enem kot drugem pogledu. Errare humanum est! Toda baš tako lahko se motijo tisti, ki so nasprotnega mnenja. Treba poskusiti, treba se prepričati!

Vsekakor bi bilo pri nas dosti manj razburjenja in kričanja, ako bi se ne razmotirala vsaka stvar z osebno oz. strankarsko ambiciozno, ampak s praktičnega in obče koristnega stališča!...

Italija ogroža evropski mir.

Nedavno je ministrski predsednik Mussolini prisostvoval blagoslovljanju zastave zrakoplovnih edinic in ob tej priliki je imel govor, v katerem je naglašal velike naloge vojne avijatike. 300 letal je stalo pripravljenih v blesku jutranjega solca, 700 letal pa se nahaja še nedograjenih v tovarnah...

Pariški »Temps« se je nad tem dejstvom zamislil ter je opozoril francosko republiko, naj ukrene vse potrebno, da se bo mogla Francija upreti laški ekspanzivnosti. Vznemirljivost Francije je razumljiva. Ako se pa vznemirja Francija kot velesila, kaj naj rečemo mi, ki smo tu izročeni divjanju laškega militarizma, ako bi prišlo do kakega oboroženega konflikta. Italija si je najprej po krivici in na zavraten način zadržala vse gorske grebene in razvodja, tako da je strateška meja kakor nalašč v prilog Italije. Sedaj gradi ogromne avione. Čemu ji bodo? Vprašanje je jasno, odgovor še bolj: Italija pripravlja te avione za svoj nanišljeni polet na Dalmatinsko obal. V obrambne svrhe gotovo ne gradi 1000 letal, saj je ne ogroža nobena velesila, najmanj pa Francija, s katero ste bili do zadnjega v korektno-prijateljskih odnosih. Svica je izven diskusije. Ostanje torej le naša kraljevina, kateri pripravlja Italija bojni ples. Toda Italija naj ne pozabi, da ji zmagal kljub tehnični premoči ne more biti zagotovljena, ako se bo pustila z našo kraljevino v borbo, ki bi se nam vsilila. Avstrija je postavila nekoč ogromno armado, zdela se je, da bo malo Srbijo kratkoma pogazila, in vendar je zmagala po nadčloveških naporih Pravica. Tako se je zgodilo tudi Italiji, ki se brez pravega razloga oborožuje, kakor da bi bila obsedena od vojnih furij. Vsa Evropa si želi obnove, miru in rekonstrukcije, da bi se tako zabrisal kulturni madež svetovne vojne, Italija pa, kateri se ni treba bati nobenih Nemcev, nobene revanže, kakor n. pr. Francija, ta Italija pa se pripravljala na vojno, kakor da bi hotela zavojevati ves svet. Militarizem Italije je nevarnost za vso Evropo.

Poostritev nesoglasja med Francijo in Anglijo.

Nesoglasje med Francijo in Anglijo se je poostriilo z ozirom na dvoje velevažnih momentov: presoje plačilnih sposobnosti Nemčije in povratka nemškega Kronprinca. Vsekakor bi bilo napačno, če bi iskali razloge entalne rezervacije, ki se ji v zadnjem času tako očividno udaja Anglija, morda izključno v omenjenih dejstvih. Angleško-francoski spor je povsem delikatne narave. Je, kakor dvorezen nož. Nemci so pod kancelarjem Cunom gledali kakor zamaknjeni v neko »anglo-saško intervencijo« v prid Nemčije in so se pošteno zaračunali. Isto napako je napravil velik del francoskega vladnega časopisa »Tempsom« na čelu, ki je nedavno skoro vriskal od veselja, češ, da je »entente cordiale« v vsej harmoniji vzpostavljena. Šele sedaj, ko je Baldwin z razpisom volitev preplasil tisto neljubo olveznost, ki jo je objubila Spodnja hiša pokojnemu Bonar Lawu (tu gre za objubo, da sedanja zbornica ne menja davčnega sistema), se morejo opaziti motivi, ki so dovedli polagoma do ohlajene razmerja med obema zaveznicama.

Anglija gleda na reparacijsko vraščanje že več mesecev z svojega posebnega vidika. Argumentacija Francije jo pušča hladno, ona se poglablja le v številke in možnosti. Le tako si moremo tolmачiti njeno stališče, ki ga je nedavno preciziral na seji reparacijske komisije angleški delegat Bradbury, češ, da je prišel Versailleski mehanizem na mrtvo točko... Toda hkrati nastane vprašanje: Kaj je storila Anglija, da si pomore Evropa preko te mrtve točke? Zelo malo — morda celo najmanj, kar je morala storiti. S politiko dobrohotne impotence je otežkočala Franciji borbo v Poruhrju. Da je imela pri tem zopet svoje politične cilje, o tem ne more biti dvoma. Tu pa vidimo, da je antanta formalno že davno prenehala obstojati. Kar jo še danes drži, je ozirom na tirjatve v Nemčiji, na medsebojne dolgovte ter nevarnost reakcije. Kljub temu pa se pridružuje Anglija Franciji le v takih vprašanjih, ki bistveno zadevajo tudi njene finančne in gospodarske interese, dočim se za politični razvoj na kontinentu ne briga toliko glede forme, pač pa radi vsebine, kakor je videti, il je

precej vseeno če je Nemčija enotna demokrat. republika ali pa — razbita in nekoliko oslajljena monarhija. Že na konferenci britanskih dominijonov je prišlo vprašanje francoskega oboroževanja na tapet in pri tej priliki so nekateri ministri razlili svoje pomisleke. Večina je naglašala, da Anglija ne more misliti na moralno in gmotno demobilizacijo, dokler bo Francija gradila svoje avijone in tanke s toliko mrzlico. Desinteresement britanske vlade na povratu Hohenzollernov je razumljiv. Z angleškega stališča je morda oportuno, da se Francija razburja. Radi tega je šla Anglija še za en korak dalje in je potegnila Belgijo precej v sfero svojega političnega upliva, tako da se je Francija nenkrat znašla v nekaki izolaciji. In povrh še v vprašanju, ki je zanjo vitalnega pomena. Pertainax in Jules Sauerwein pišeta, da so potrebne napram Nemčiji sankcije, istočasno pa objavljajo veleuplívne In čestokrat celo s strani vlade inspirirane »Times« uvodnik, v katerem je čitati črno na belem, da je najboljši, ako se zavezniki z vprašanjem povratka bivšega Kronprinca sploh ne bi bavili... Ramsay Macdonald je pred par dnevi zapisal trditve, da delavska stranka v slučaju svoje zmage ne bi mogla prenašati odgovornosti, da je pustila angleški narod brez orožja sredi sosedov, ki so oboroženi do zob...

Angleško - francoska neskladnost je utemeljena in tradicionalnem antagonizmu, slednji pa ima svoje korenine v boječnosti briatskega merkantilizma pred francosko konkurenco. Baldwinova zaščitno - carinska kampanja sloni na tej predpostavki, saj so nekatere francoske industrije v onem krasnem položaju kakor nemška industrija pred vojno, ko je prodajala svoje proizvode pod tedanjo svetovno pariteto na angleškem tržišču ter tako s podvojeno konkurenco sesala ogromne milijone. Produkcijška kriza v obeh državah je deloma zakrivila politične disonance. Angleškemu premijerju so brezposelni milijoni delavcev bolj na srcu kot pa platonična meddržavna razmerja. Dokler ta kriza ne bo odstranjena, ni misliti na iskrenejši in odkritosrčnejše odnose med obema velesilama.

Gospodarstvo.

Veliki vinski sejem v Krškem, ki ga priredi krška občina v sredo, dne 21. t. m. po 9. uri v prostorih hotela Gregorij v Krškem, obeta biti, po sedanjem zanimanju sodeč, prav dobro obiskan, kar bi bilo v svrhu razvoja letošnje vinske kupčije tudi jako želeni. Je pa to tudi najpripravnejši in najcenejši način preskušati in spoznati vina iz raznih vinskih gor, ter stopiti s producenti v direktno kupčijsko zvezo. Letošnja vina nadkraljujejo lanska glede kvalitete in bodo gotovo tudi popolnoma stanovitna, ker so bila v lepem vremenu trgana in ker so popolnoma pokopela. Rdeča dolenská vina (tkzv. cviček) imajo 8% do 10%, bela pa 9 do 11% in nekatera sortirana bela vina celo 12 do 13% alkohola, o čimer so se nekateri kupci že sami osebno prepričali. Cene niso tako pretirane, kot se splošno domneva. Oficielna otvoritev sejma bo ob 10. uri dopoldne s prireditvijo primernih, tudi strokovnih nagovorov, in sicer ob lepem vremenu na prostem, ob slabem pa v dvorani. Sejem bo trajal cel dan, da se tako omogoči udeležba in poset tudi oddaljenim štajerskim krogom.

Pri vseh »Državnih borzih dela« v Ljubljani, Mariboru, Ptujju in Murski Soboti iščejo delo: Pri »Državnih borzi dela« v Ljubljani: 2 vrtnarja, 1 kamnosek, 7 stavbenih ključavničarjev, 5 kovačev, 3 železosturjarji, 4 kleparji, 1 zlatar, 6 strojnih ključavničarjev, 4 elektromonterji, 2 mehanika, 9 mizarjev, 3 kolariji, 4 žagarji, 1 sedlar-jermenar, 3 tapetniki, 6 čevljarjev, 4

krojači, 2 knjigovezi, 1 mlinar, 1 pek, 2 mesarja, 7 zidarjev, 1 pleskar, 1 vodovodni instalater, 1 dimnikar, 2 tesarja, 1 tiskarski strojnik, 1 strojevodja, 7 strojnikov, kurjačev, 5 trgov. pomočnikov, 1 oskrbnik, 1 strojni tehnik, 4 knjigovodje, 1 knjigovodja-praktikant, 1 kontorist-praktikant, 1 trgov. potnik, 24 pisarn. moči, 23 uradnih slug, čuvaljev, vratarjev, nadzor. delavcev, 17 vajencev, 15 vajenk, 1 vzgojiteljica, 4 trgovske sotrudnice, 2 kontoristkinje, 1 restavracijska blagajničarka, 7 natakarice, 8 šivilji, 1 hišnica, 1 gosposinja, 8 delavk. — Pri »Državnih borzi dela« v Mariboru: 2 gosposinji za na deželo, 42 hlapcev, 4 drvarji, 1 rudar, 3 vrtnarji, 1 orodni kovač, 9 podkovskih kovačev, 1 železosturjar, 3 kleparji, 1 zlatar, 1 ključavničar za tehtnice, 6 strojnih ključavničarjev, 2 mehanika, 7 mizarjev, 3 kolariji, 4 sodarji, 3 sedlarji, 27 krojačev, 8 šivilj, 10 peric, 1 modistinja, 7 čevljarjev, 5 mlinarjev, 8 pekovi, 10 mesarjev, 12 natakarjev, 4 natakarice, 4 hotelske sobarice, 1 laborant, 6 zidarjev, 4 slikarji, 3 tesarji, 8 strojnikov, 8 slug, 2 knjigovodja, 20 trgov. sotrudnikov, sotrudnic, 3 kontoristkinje, 130 pomožn. in tovarn. delavcev in delavk, 1 šofer, 5 kočijavcev, 10 hišnikov in hišnic, 18 pisarn. moči, 21 vzgojiteljic, 69 gosposinj, kuharic, služkinj sobaric, 1 bolnišniška streljica itd. — Pri »Državnih borzi dela« v Ptujju: 2 ekonomia, 1 šafar, 3 viničarji, 16 hlapcev, 2 rudarja, 1 kovač, 4 ključavničarji, 1 klepar, 1 zlatar, 3 mizarji, 1 kolar, 1 sedlar, 4 krojači, 1 čevljar, 1 klobočar, 1 knjigovez, 2 mlinarja, 1 slaščičar, 2 peka, 1 mesar, 1 laborant, 1 strojnik, 1 kurjač, 1 šofer, 1 sluga, 1 skladiščnik, 6 dlnarjev, 1 pisarn. moč, 1 bolničar, 1 natakarica, 1 sobarica, 12 služkinj, 2 blagajničarki, 2 strojeplski, 2 kontoristkinje, 1 padalni kočijaž, 1 voznik, 32 vajencev, vajenk itd. — Pri »Državnih borzi dela« v Murski Soboti: 1 ključavničar, 1 strojar-usnarj, 2 krojača, 1 čevljar, 1 mlinar, 1 mesar itd. — V delo se sprejemajo: Pri »Državnih borzi dela« v Ljubljani: 3 rudarji, 2 specialisti za brušenje in graviranje stekla, 1 avtogenični varilec, 2 kotlarija, 1 mehanik, 6 mizarjev, 1 krojač, 1 ščetar, 2 čevljarja, 1 pek-poslovodja, 2 črkoslikarja in pleskarja, 2 monterja za avto, 2 ključavničarja za kovačijo, 3 stavbeni ključavničarji, 3 ključavničarji, 4 strojevodje, 2 Bagger-mojstra, 7 tesarjev, 1 vrtnarski pomočnik, 22 vajencev, 1 trgovska vajenka, 2 služkinji, 2 postrežnici, 1 kmečka dekla itd. — Pri »Državnih borzi dela« v Mariboru: 3 gosposinje, 60 hlapcev, 4 deklet, 9 viničarjev, 5 drvarjev, 89 rudarjev, 2 sodarja, 1 lesni strugar, 1 žagar, 3 gateristi, 1 krojač, 3 čevljarji, 1 mlinar, 1 pek, 2 zidarja, 2 pleskarja, 2 tesarja, 3 slug, 14 kuharic, 29 služkinj, 2 sobarice, 2 varuške, 2 vzgojiteljice, 3 natakarice, 1 frizerka-manikerka, 1 prodajalka, 2 kontoristkinje, 26 šivilj za perilo, 3 postrežnice, 30 vajenk za perilo, 20 vajencev itd. — Pri »Državnih borzi dela« v Ptujju: 2 pristava za posestvo, 5 viničarjev, 7 hlapcev, 4 rudarji, 1 vrtnar, 1 lončar, 2 mizarja, 1 kolar, 1 strugar za izdelovanje pip, 30 pletarjev, 1 sedlar, 1 jermenar, 1 krojač, 3 hišni hlapci, 5 kmečkih deklet, 4 kuharice, 1 gosposinja, 3 sobarice, 15 služkinj, 15 vajencev raznih strok itd. — Pri »Državnih borzi dela« v Murski Soboti: 2 hlapca, 2 služkinji, 1 krojaški pomočnik, 1 krojaški vajenec itd.

× Dobava inventarskih predmetov. Pri strojev za centralo. Pri ravnanstvu državnih železnic v Subotici se bo vršila dne 29. novembra t. l. oertalna licitacija glede dobave mehaničnih in električnih strojev za električno centralo na subotički železniski postaji.

Iz prosvetnega življenja.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 8. uri zvečer.

Sreda, 21. novembra: »Ljubezen«, drama. Izven.

Četrtek, 22. novembra: »Kar hočete«, komedija. Dijaška predstava po znižanih cenah, ob 4. uri popoldne. Izven.

Petek, 23. novembra: »Smrt majke Jugo- vića«, drama. Red B.

Sobota, 24. novembra: »Hedda Gabler«, drama. Izven.

Nedelja, 25. novembra: ob 3. uri popoldne: »Krojaček - lunaček«, mladinska predstava; ob 8. uri zvečer: »Osma žena«, komedija. Izven.

Ponedeljek, 26. novembra: »Danes bomo tiči«, Red E.

Opera.

Začetek ob pol 8. uri zvečer.

Sreda, 21. novembra: »Nikola Šubić Zrinski«, Red F.

Četrtek, 22. novembra: »Prodana nevesta«, Izven.

Petek, 23. novembra: »Aida«, Red A.

Sobota, 24. novembra: »Mignon«, Red D.

Nedelja, 25. novembra: »Evgenij Onjegin«, ljudska predstava. Izven.

Ponedeljek, 26. novembra: Zaprto.

LJUBLJANSKA DRAMA.

— Görner: Krojaček-lunaček. (Mladinska predstava.) Dobra pravilica nas popelje v neke brezčasne kraje, v brezkraini, temni mir, tja kjer goré magične luči čudovitih svetov in nas pozdravljajo pisana zdel in breztežna mamila. Tajna vrata se odpirajo pred mladim očmi in kot iskrički ga drobci kristalov zleté majcene misli kv-

šku k modrikastim zvezdicam. Tam ni nčesar nemogočega. Ogromna mostišča domišljije prepeljejo otroške dušice k nedosežni lepoti in po udobnih stopniščih drobne male nožice brez truda do bajnih duhov in nezasišanih možnosti. In vse gre lahko, brezsumno, Zemlja, nebo, živali, kamen, cvetlica in človek — vse je združeno v en sam čudakrasen svet. In skozi male, drobne ročice otrokove se vsipljejo biserne zvezdice kot čiste, svetle kapljice jutranje rose, nič bolečin, nič uganjanja. To je bistvo pravilice. Ta Görnerjev »Krojaček-lunaček« je že star znanček. V nedeljo je zopet napolnil hišo z mlado publiko. Spicabrin, kralj Slobodan, kapitan Goliat so večni tipi pravilice in znova in znova jih zažele videti iskreče se oči otrokove. Uganilke, nedolžna šala, sijajne kraljičine in lunaška dela premetenega krojačka so živa zmes in snov teh breztelesnih silic. Spicabrina je topot z naravno živahnostjo igrala g. V. Danilova, dober, a malce predmač je kralj, oba tolovaja sta preteklo sezilo bolje harmonizala. Petje in ples ni baš na višku. V splošnem je bila lanska uprizoritev boljša. Zeleti je v bodoče več novih, modernejših mladinskih iger.

— Opera »Mignon«. Danes zvečer se vzpizori v opernem gledališču opera »Mignon«, v kateri poje vlogu Filine koloraturna pevka ga. Wesel-Polla kot gost. Ostala zasedba kakor v soboto, dne 17. t. m. Za »Prodano nevesto«, ki se poje v četrtek, dne 22. t. m. ob priliki proslave dvajsetletnice umetniškega delovanja gosp. Julija Betetta in v kateri nastopi g. Betetto kakor Kecal, so vstopnice od danes naprej v predprodaji pri dnevnih blagajni. Drama vzpizori v sredo igró »Ljubezen«, kot izven predstavo.

— Ljubljanska opera. Nedeljska predstava Rossinijevga »Brivca seviljskega« je bila zelo animirana. Brillirali so v svojih vlogah posebno gg. Betetto in Popov ter ga. Wesel-Polla. G. Župan je skrbel za smeh,

ostali tudi. »Brivca seviljske« ima vkljub že precej številnim repizam še vedno čudovito privlačno moč: le par lož in parterin sedežev je bilo praznih.

— I. mladinski koncert. Ideja mladinskih koncertov, oziroma koncertov za mladino, katero propagirata gg. prof. Jeraj in dr. Kozina, zasluži priznanje in uvaževanje. Na vseh naših koncertih opazimo vedno največ mladine; zanimanje za glasbo je pokazala tudi na I. mladinskem koncertu, združenim s predavanjem in je v nedeljo dopoldne ob enajstih napolnila dvorano Filharmonične družbe do zadnjega prostora. Veselo je bilo gledati na stotine in stotine žarečih lic, ki so radostno podrhtevala ob lepih pesmih... Uvodoma je v kratkih, nazornih besedah g. dr. Kozina predaval o glasbi in špicielno o pesmi ter je žel za svoja izvajanja navdušeno pohvalo. Priljubljena naša operna in koncertna pevka ga. Pavla Lovšetova je mladini vzorno zapela celo vrsto solospesov, med njimi Mendelssohna, Schumanna, Rubinsteina, Griega in Straussa od tujih, Nedveda, Zajca, Deva in Škerjancja od jugoslovenskih skladateljev. Navdušeno odobravanje mladine il je bilo lahko dokaz, da je njena pesem globoko segla v srce. Eno klicio Griegove »Kozlički plescejo« je morala ponoviti. Enako je naš najboljši operni pevec, mojster g. Betetto dovršeno podal po eno Michlovo, Pavčičovo, Gerbičovo in Lajovecovo pesem. Pavčičevega »Dedeka Samonoga« je moral ponoviti. Oba solista je decentno spremljal na klavirju g. prof. Jeraj, kateremu gre tudi največja zasluga za prireditve mladinskega koncerta. Mladina je odprla umetnosti srca na stežaj in se je po vsaki pesmi iskreno zahvaljevala izvajalcem z dolgotrajnim poskanjem. Mladinske koncerte smatramo za važen kulturni činitelj in le želimo, da bi bodočih 11 nameravanih doseglo prav tako lep uspeh kot prvi.

— Začarano zrcalo. V nedeljo je otvorilo marionetno gledališče v Mestnem do-

mu svojo letošnjo sezono. Dvorana je bila polna, ml malimi je bilo tudi veliko večjih in velikih otrok. Sezono je otvoril »ravnatelj«, kateremu pa je že kar s početka nagajal stari znanec Gašperček, ki je vzbujal med malim in velikim občinstvom mnogo pristranskega smeha. »Začarano zrcalo«, ki je sledilo »Prologu«, so podale krasne lutke zelo dobro; najboljši je bil seveda Gašperček; kraljičina pa je z glasom slabo izražala veselje, strah, presenečenje. Drugače pa so vse lutke zelo dobro rešile svoje vloge. Mala publika je bila očarana, kar so izdajale svetle oči, pa tudi »velika« publika je bila zelo zadovoljna. Oprema igre je bila presenetljiva; kar pozablja, da si samo v gledišču; vse je bilo nekako zabavno v stare čase, ko sta se borila škotski in angleški kralji, ko sta se ljubila njuna otroka in ko je čaral močniti in učeni Runcifaks in ko si je pridobil Gašperček velike zasluge za srečen konec. Lutke so krasne, kakor žive. Obrazi malčkov kakor tudi odrasli so kazali, da jim je nudilo »Začarano zrcalo« prav krasen užitek.

— Intelektualno sodelovanje. Narodne komisije za intelektualno sodelovanje, ki obstojajo sedaj v 17 evropskih državah so bile pozvane, da pošljejo svoje predstavnike na prihodnjo skupščino mednarodne komisije za intelektualno sodelovanje, katero je ustanovilo Drustvo narodov. Skupščina se bo vršila v Parizu 28. t. m. Te narodne komisije imajo služiti mednarodni komisiji kot dopisnice in sotrudnice za sodelovanje v nalogi, katero si je ona sama nadel v namenu ohranitve in olajšanja medsebojne pomoči med narodi. Od poslednjega sestanka Društva narodov so se ustanovile ali pa se ravno ustanavljajo nacionalne komisije v Belgiji, Franciji, Letonski, Norveški, Holandiji in Švici. Slučne komisije že obstojajo v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, Češkoslovanski, Rumuniji, Poljski, Litvaniji, Madžarski, Grčiji, Finski, Estoniji, Bolgarski in Avstriji.

Dnevne novosti.

— Rakek v naprednih rokah. V nedeljo so se vršile volitve na Rakeku, ki je bil do teh volitev trdnj v klerikalnih rokah. Nedeljske volitve pa so izkrle tako važno obmejno postojanko iz klerikalnih rok. Napredni listi, ki tvorita napredni blok, sta dobili od 450 oddanih glasov 286, klerikalci 111, komunisti in socialisti pa 24 glasov. Napredni blok ima v novem občinskem odboru 12 mandatov, klerikalci 4 in komunisti 1. Upamo, da bodo sledili temu klerikalnemu porazu še drugi!

— Minister za promet dr. Velizar Jančević je odpotoval v Maribor, od koder potuje v Ljutomer, da si ogleda delo na železniški progi Ljutomer—Murska Sobota.

— Profesorsko vprašanje. V nedeljo dopoldne je imela v Beogradu zborovanje beografska sekcija profsorskega združenja, ki je v zelo živahni debati razpravljala o novi razvrstitvi uradnikov in o profsorskem vprašanju. Zborovanje je otvoril predsednik g. Savežić, ki je v živih barvah slikal bodo profesorjev, ki niso z novim zakonom ničesar pridobili. Med drugim je predlagal proti koncu neki profesor nujno izredni kongres profsorskega združenja, ki bi se naj izklicil čimprej iz cele države, kar je bilo soglasno sprejeto. Centrala združenja bo sporazumno s posameznimi sekcijami določila dan, kadaj se sestane kongres.

— Iz carinske službe. Za carinika v Ljubljani sta imenovana Vinko Brolih, trgovski akademik na Sušaku in Niko Butoraj, pomorski akademik iz Kotora; za carinike v Mariboru Dragobrat Cvetojevič, absolviran pravnik in Aleksander Cizmek, carinski pripravnik; za carinika na Jesenicah je imenovan Peter Ognjanović; za carinika v Murski Soboti Simen Pisker iz Beograda, za carinika v Trzinu pripravnik Franjo Mohorič, za carinika IV. razreda v Zagrebu Adolf Poikičar iz Prevalja.

— Spomenika društva konceptnih uradnikov politične uprave v Sloveniji. Omenjeno društvo je izdalo z ozirom na grupacijsko uradništvo spomenik, v kateri protestirajo proti zastopanju konceptnega uradništva politične uprave s fakultetskimi izobrazbo za sodniki in profesorji. Spomenika navaja odredbe, katere zastopajo to uradništvo in vsebuje zahteve, kako se mora grupacija tega uradništva izreklamirati.

— Na obrtnih nadaljevalnih šolah v Ljubljani se prične šolsko leto 1923/24 v nedeljo, dne 2. decembra t. l. Vpisovanje se vrši v nedeljo, dne 25. novembra t. l. od 9. do 11. ure dopoldne in sicer: 1. Za strokovno nadaljevalnico za mehansko-tehniške obrti v vodstveni pisarni I. mestne deske osnovne šole v Komenskega ulici št. 19. 2. Za strokovno nadaljevalnico za stavbne obrti v vodstveni pisarni II. mestne deske osnovne šole na Colzovi cesti št. 3. Za moški oddelke strokovne nadaljevalnice za umetne in oblačilne obrti v vodstveni pisarni IV. mestne osnovne deske šole Na Prulah št. 13. 4. Za ženski oddelke strokovne nadaljevalnice za umetne in oblačilne obrti v učilnici (priliježje levo) I. mestne dekleške meščanske šole na Sv. Jakobu trgu št. 1. 5. Za splošno obrtno nadaljevalno šolo v vodstveni pisarni III. mestne deske osnovne šole na Erjavčevi cesti št. 21. Vajenci in vajenke se morajo pri vpisu izkazati z dopustnico osnovne šole ter prinesiti od delodajalca kot šolnino, za uporabo učil in druge šolske potrebščine 28 Din 50 par vnaprej vsak mesec. Pouk traja do konca maja 1924 in se vrši ob delavnikih od 2. do 6. ure ter ob nedeljah dopoldne. Katere dneve se bo poučevalo, določil šolsko vodstvo in naznani vajencem in vajenkam pri vpisovanju. Obisk obrtnih nadaljevalnih šol za vse vajence in vajenke v smislu 3. odstavka § 99. b obrtnega reda obvezen. Delodajalci so po § 75. a, 99. b in 100. obrtnega reda dolžni, poskrbeti, da se bo za vajence ali vajenke plačevala redno vsak mesec vnaprej šolnina in da bodo zahaljali vajenci in vajenke redno in točno k pouku. Proti vajencem in vajenkam, ki bi to dolžnost zane-marjali, se bo postopalo po zakonu kazenski. — Opozarjamo, da bo občni zbor Slov. Rdečega križa dne 22. t. m. ob 5. uri popoldne v knjižnici vladne palače na Bleiweis-ovi cesti, II. nadstropje.

— Smrtne nesreče. Pri »Domovinski proizvodnji« drva, d. d. v Dolini Lendavi se je podri na delavca Matija Snuka kup hlo-dov. Moža so potegnili iz pod klate mrtvega. Ponesrečenec zapuščal vdovo in dva nepre-skrbljena otroka, ki bodo dobivali od za-vovalnice zoper nezgode predpisano pod-poro.

— Razne nesreče. Na Ivo Čaterjevi žagi v Spodnji Hudišji se je težko obre-zala na krožni žagi del. Marjla Pilihova. — Pri vzdigovanju papirnih zvilkov je počila del. Karlu Trtniku v papirnici v Vevčah na levi nogi žila in so ga morali oddati v bol-nišnico v Ljubljani. — Na Franc Kuratovi žagi v Kranju se je obrezal pri krožni žagi žagar Karel Penes. — Pri trčevju Fran Ču-ček v Strnišču se je ponesrečil pri nalaga-nju kamna del. Jurij Galun in si zlomil oprsnico. — Z odra je padel v Trzinu de-lavec trvdke »Slograd« Florijančič Anton in se nevarno poškodoval na glavi. — V to-varni konzerv »Globus« na Vrhniki se je težko vrezal na levi podkomolet mesarski pomočnik Anton Džinger. — Skočil Ciril, blavec na Ižanski cesti št. 22 je v soboto zvečer poplaval v neki gostilni na Ižanski cesti. Ko se ga je že nalezil, se je pričel prepirati s Kobiljevim hlapci, kateri pa so ga močno pretepli, eden izmed njih pa ga je še parkrat sunil z nožem v roko. Skočilja so oddali v bolnišnico, ostale pretepeče pa so aretirali. — Z vojaško patrono se je pone-srečil Franc Makovec, pastir iz Kamnika. Izrazil se je toliko časa z njo, da je eksplo-dirala. Makovec ima težke poškodbe na le-vem in desnem očesu. Zdravi se v bolnici. — Raz voza je padel hlapec pri mestnih vož-njah Josip Andrejčič. Polbol se je tako močno po glavi, da je moral v bolnico.

— Na naslov obratnega vodstva elek-trične cestne železnice v Ljubljani. Ob sla-bem vremenu, posebno pa v snežni piandri, morajo potniki, ki se vozijo s cestno želez-nico v Ljubljani vstopati in izstopati pred garnizionsko bolnišnico sredi ceste v največ-lem blatu in snegu, ker se ne zd. obrat-nemu vodstvu potrebno, da bi ob takih dneih zavozili vozovi cestne železnice na drugi tir tik ob pločniku, da bi potniki vstopa-li in izstopali s pločnika. Ali se temu zlu res ne da odpopočiti?

— Novi zakon o takсах. Tiskovna za-druža izda v kratkem novi zakon o takсах splošno in s prejšnjimi še veljavnimi dolo-žili. Tako bo izšel v slovensčini popoln za-kon o takсах.

— Izseditev tatvine. V Razlagovi ulici v Mariboru je bilo meseca avgusta na pod-strešju v hiši Föderoci pokradeno več dra-gocene starine, zlasti več ur, katere je lastnik hranil v zabojih. Tatvina je bila iz-vršena na tako spreten način, da je sploh opazili niso in so zadnje dni slučajno prišli na sled. Ko je dala železniška uprava v garderobi zaostalo blago na dražbo, so na-šli tudi te dragocene ure. Za ure se je za-čela zanimati policija, ki je ugotovila, da je izvršil tatvino neki Uršič, svojčas visoko-šolec, sedaj pa tujemu imetju zelo nevaren postopač, znan tudi v Ljubljani. Uršič je ukradene predmete po neki drugi osebi po-slal v garderobo na glavni kolodvor, od-koder jih pa ni mogel odnesti, ker so ga isti čas nekje v Ljubljani prišli.

— Kranjske novosti. Koncert. V ne-deljo zvečer je priredil tamburaški zbor »Bratstva« iz Ljubljane koncert v dvorani Narodne čitalnice v Kranju. Klub slabemu vremenu in skromni reklamici se je znašlo v Narodni čitalnici lepo število ljubiteljev glasbe, ki so z največjim užitek sledili preciznim izvajanjem zboru, ki je poa spretnim vodstvom zborovodje Mikolića proizvajal celo vrsto izbranih skladb, ki dokazujejo, da se v vztrajnostjo tudi na tamburice dajo proizvajati težji komadi. Ob-činstvo je z veliko pozornostjo in pohvalo sledilo vsem točkam, zlasti pa sta vplivali Brozeva glasbena slika »U Posavsko šum« in fantazija iz Verdijeve opere »La Tra-viata«. V umetniškem oziru je bila prire-ditev na višku in nikomur ni bilo žal, da se je udeležil tega večera. Narodna čitalnica je poštvovalnost zboru nagradila s tem, da mu je prepustila brezplačno svojo dvorano. S svojim nedeljskim nastopom je tamburaški zbor »Bratstva«, ki si je nadel nalogo popularizirati narodno glasbilo tamburice, ponovno dokazal, da zasluži, da se ga v ni-govnem prizadevanju vsestransko podpira. — Takih večerov, kakršnih je bil nedeljski, si v Kranju želimo več.

— Celjske novosti. Smrt na kosa. V Vodnikovici ulici je v soboto umrla hišna po-sestnica gospa Josipina Simončič v staro-sti 66 let. — V mestnem gledališču se vzpirajo danes v torek 20. novembra ob 20. uri Wildgansova tragedija iz 5. dejanja »Ljubezene«. Gostujejo člani narodnega gle-dališča v Ljubljani. Igro režira O. Sest. — Glasbena priredila v kapucinski cerkvi cerkveni orgelski koncert. Pri koncertu je sodeloval na orglah g. Stanko Premerl iz Ljubljane. Koncert, kateri je izborni uspel, je bil za Celje nekaj posevnega. Cerkev je bila polna občinstva. — Cene nekaterim važnejšim življenjskim potrebščinam. (V dinarjih.) Govodina v mesnicah I. 25, II. 22,50, na stol-nicah I. 22,50, II. 17,50. Teletina 30—35. Svinjina 32,50—35, slanina 41—43, domača mast 44, ameriška 39. Mleko 3,50—3,75. Specerjsko blago: kava Portoriko 50—68, Santos 44—50, Rio 40, Kristalni sladkor 19,50, v kockah 21,50, namizno olje 32, buč-no 44. Moka: »0« 6, »0« 6, »2« 5,70, »4« 5,30, koruzna moka 3,20—3,40. Kurivo: črni premog 51, rujav 26,50, trda drva m³ 140 do 150, mehka 112—120. — Mestni ob-čini je dovolila pokrajinska uprava najete posojila v znesku 2.370.000 Din. To posojilo se bo porabilo v prvi vrsti za unifikacijo že obstoječih dolgov iz prejšnjih let in za elektrifikacijo mesta in okolice. — Prva javna razprava pri celjskem upravnem sodišču se vrši danes v torek ob 11. uri dopoldne v dvorani v posloplju Mestne hrani-lnice.

— Mariborske novosti. V nedeljo je na Pohorju zapadel prvi sneg. Snežna odeja je pokrila gorovje in sega precej glo-boko v dolino. Temu primerno se je tudi ozažje shladilo. V pondeljek dopoldne je med dežjem tudi po planoti pričel naleta-vati sneg, ki pa je kmalu prenehal. — So-botna veselica nemškega »Män-nergesangsvereine« pri Götzu je potekla brez incidentov. Bila je precej skromno obiskana. Udeležilo pa se je pri-redivce precej Nemcev iz Avstrije. — Po-mladek Rdečega križa priredil v proslavo državnega praznika dne 1. decembra ob 3. uri popoldne v Götzovi dvorani koncert mariborskih meščanskih šol z zanimivim sporedom. — Mariborsko zgo-dovinsko društvo ima 23. novembra ob 8. uri zvečer v mali kazinski dvorani svoj letni občni zbor. — 20 letni dninar Ivan Probst iz gornjeradgonske okolice, je dne 16. septembra t. l. v pretepu udaril nekoga Josipa Niderle s tako silo po roki, da mu jo je zlomil. Tukajšnje okrožno so-dišče mu je prisodilo za to surovost 5 me-seceev težke ječe. — Pre pregledovanju po-nih legitimacij na progi Maribor—Ljutomer je zidar Josip Kolmančič razžalil nekoga iz-voščka. Politijski komisar Karabajič je za-hteval od njega izkaznico, on pa je komi-sarja opsoval z barabo. Zato mu je so-dišče prisodilo 300 Din globe. — V Mariboru je osnoval puški kinopodjetnik Mi-hael Murko, ki se je sedaj nastanil v Ma-riboru filmsko podjetje, ki nosi ime »Tri-glav-filma«. Podjetje, ki je v domačih rokah, je stopilo v zvezo z vsemi večjimi filmskimi industrijami in ima namen pre-skrbovati domača kinopodjetja s prvovrst-nimi filmi.

— Ptujске novosti. Javno predavanje v francoskem jeziku, ki ga je priredil 16. t. m. francoski krožek v risalni dvorani drž. realne gimnazije, je krasno uspela. Pred mnogobrojnimi občinstvom je podal gosp. rektor Warner v dvurnem govoru na podlag 120 jasnih slik tako kratek pregled politične zgodovine Francije skozi srednji vek do 18. stoletja, razvoj te države od fevdalizma do enotnega absolutističnega kraljestva Ludovika XIV., kakor tudi kratko zgodovino francoske umetnosti v tej dobi in se mudil končno nekoliko dalje pri Ver-saillesu s Trianomom in selom, tej klasični zgradbi, ki je eden izmed najboljših avten-tičnih izrazov ogromne moči imenovane kralja in v kateri je dosežena popolnost francoskega estetičnega čutenja in življa klasične dobe. Po predavanju se je zahvalil predsednik krožka, realne gimnazije ravnatelj g. dr. J. Komljanec gosp. govor-niku kakor tudi vsem drugim ki so pripo-mogli k lepemu uspehu, imenoma tovarnarju g. P. Pirichu, ki je dovolil, da se napravi žična zveza iz njegove tovarne v gimnazijo in s tem tudi za bodočnost omogočil po-dobne prireditve, in dobavljal dolgo čez de-lavni čas električni tok; nadalje g. prof. De-vetaku za neumorno delo pri napeljevanju in za projektiranje slik, potem vsemu zbra-menemu občinstvu in tako zaključil ta lep večer. — Kakor smo zvedeli, je 15. t. m. Nj. Vel. kralj potrdil našega novega župana g. Blažka. Te dni se bo vršila zaprisega in volitev podžupana.

— Proti pasji steklini v Splitu. Splitška občina je z ozirom na pogostne slučaje pasje stekline izdala odlok, da se morajo od-straniti vsi luksumski psi. Vsi lastniki psov morajo svoje pse naznaniti mestni oblasti, ki bo v poednih slučajih dajala dovoljenje. Za prekršitelja tega odloka je predvidena globa do 10.000 Din, ali dva meseca zapora. Mogoče bi bilo dobro, če bi tudi mesta občina ljubljanska poskrbela, da bi izginilo z ljubljanskih ulic vsaj nekaj teh živali, ki nemoteno pohajajo po ulicah in pogostoma unganjajo svoje nečednosti.

— Morlec Srot obsojen na došmrtno ječo. Krojaški pomočnik Ivan Srot, ki je dne 21. novembra lanskega leta ubil v Zagrebu svoja tovariša, je bil obsojen na došmrtno ječo, poostreno s temnico vsakega 21. no-vembra.

— Plini v vodnjaku. V Vajski v Bački je neki kmet popravil vodnjak in pri tem mu je padlo v vodnjak neko orodje. Njegov sin se je takoj po vrvi spustil v vodnjak, da bi orodje prinesel ven. Oče in sosed sta nekaj časa držala vrvi, ko se pa sin le ni oglašil, sta potegnila samo vrvi, sina ni bilo. Zdaj se je spustil za njim še eden, katerega pa tudi ni bilo nazaj. Ko se je spustil še tretji, da bi rešil prva dva, ga je zadela ista usoda, namreč zadušil se je vsled strupenih plinov. Oblasti so uvedle preiskavo, ker je zanimivo, odkod plini prihajajo.

— Goljufi ki nameršajo železničarje. Za-grebska policija je aretirala zadnje dni ne-kega prebrisane goljufa Andrejčevića, ki je izvajal od ljudi denar na ta način, da jim je obljubljal, da jim bo preskrbel službo na železnici in da morajo plačati vnaprej za obloko 1000 Din. Posrečilo se mu je, da je od več ljudi izvalil omenjeno vsoto. Tako je izvalil tudi od nekoga Nikola Nedimovića 1000 Din in odšel v neko hišo. Nedimović pa ga je čakal zunaj. Ker ga pa od nobene strani ni bilo, je šel ogoljufani v hišo, toda ni ga več našel, ker je bil Andrejčević že skozi druga vrata ušel. Policija je uvedla takoj preiskavo in že čez dva dni Andrej-čevića aretirala in ga izročila sodišču.

— Razbojništvo v Slavoniji. Nedavno smo poročali o razbojniškem umoru, kojega žrtve je bil brat okrajnega glavarja Pirk-majera. Iz Slavonije prihajajo dan za dnem poročila o roparijih, ki napadajo posamezne osebe, pa tudi cele vase. Zadnje dni je na-padla razbojniška tolpa, oblačena v vojaško obleko, vas Laslovo. Obkolili so hišo ne-kega trgovca s prašici in mu odgnali z dvorišča več svinj. Pri Harastinu je večja tolpa razbojnikov odpejala nekemu kmetu čredo ovac. Pri Jovanovcu so napadli raz-bojniki Franjin dvor in odpejali s tega tri konje. Ljudstvo po Slavoniji je vsled vednih napadov zelo vznemirjeno in si tudi po dne-vu še več ne upa iz enega kraja do dru-gega.

— Ženski dan novosadske železniške policije. Novosadska železniška policija je poličje četrtke vzela na piko nežni spol in je aretirala neko Ljubico Krajnovič, ravno ki je hotela z nekim kavalerijem odpoto-vati v Beograd. Ker je bila Krajnovič obla-čena zelo elegantno in so jo očividci smatra-li kot damo iz boljših krogov, je njena areta-cija vzbudila veliko senzacijo. Policija jo je iskala zaradi tatvine, zaradi katere je bila enkrat že kaznovana na pol leta ječe. Za-dnji čas je živela v Novem Sadu, kjer je imela med moškim svetom mnogo občud-ovalcev. Isti dan je komisar železniške po-licije na vlaku, ki je prišel iz Sombora, are-tiral neko Božico Vidaković zaradi nekega nečednega posla.

— Op. zoro. Tovarna čevljev Peter Kozina & Co., je izdalo znižala dosedanje cene v vseh svojih detaljnih trgovinah. P. n. občinstvo naj se v lastnem interesu po-služi te prilike.

Sport in turistika.

NEPRIČAKOVAN PORAZ ILIRIJE V MARIBORU.

— S. V. Rapid : S. K. Ilirija 4 : 0 (4 : 0). Prvak Slovenije S. K. Ilirija je go-stovala v nedeljo v Mariboru ter neprič-akovano in visoko podlegla proti tamka-jšnemu S. V. Rapidu. Rapidu, ki je lanske leto bil poražen v Ljubljani od Ilirije s 6 : 0, se je v nedeljo posrečilo, da je že drugič porazil na svojih tleh svojega mo-čnega ljubljanskega konkurenta. Igralo se je na dokaj neprimiknem igrišču, ki je bilo poleg tega vsled trajnega deževja razmo-čeno in polno luž, vendar ne more biti to dejstvo dovoljno opravičilo za ta katastro-falen poraz Ilirije, kajti iste neugodnosti sta uživali večalimani obe moštvi skoraj v ena-ki meri, Ilirija, ki na tujih tleh nima preveč sreče na svoji strani, se nikakor ni mogla znajti, posebno pa prvih 20 minut ter je predvedla tako nezadostno igro, da je bil poraz neizbežen. V nasprotju z njo je pa Rapid že v pričetku tako ostro in vehe-mentno napadal, da je prisilil nasprotnika, že v prvih minutah igre na kapitulacijo ter si zasigural visoko zmago. Najslabša točka Ilirije je bila obramba, ki ni mogla vzdržati prodorne napadalne vrste Rapida, ki je bila gotovo najboljši del domačega moštva. Ostali deli moštva so tudi zadovoljevali, kajti vsi so igrali z izvanredno požitvost-nostjo. Gol so padli že v prvih 15 minutah igre in sicer v 2., 3., 9. in 15. minuti. Kas-neje je Ilirija prešla v ofenzivo, vendar ni mogla ničesar doseči. V drugi polovici igre so bili izvidi na kakšen uspeh še manjši, kajti vsled mraza je bilo lahko oblače-no moštvo toliko otrplo, da ni moglo podve-žati nobene nevarneše akcije, a poleg tega so se Mariborčani povlekli v žilavo in tudi uspešno defenzivo. Sodi je g. Frankl slabo in dovolj pristranski. Osobito šibkega se je pokazal v off-side odločitvah, s katerimi je preprečil marsikatero akcijo Ilirije, ter pri-znal tudi 1 do 2 gola precej dvomljive ka-kovosti. Občinstva vsled slabega vremena malo.

— V Ljubljani so bile vse tekme vsled slabega vremena odpovedane.

Dopisi.

— S Pužin pod Ljubljano nam poroča-jo: Glede tukajšnjega mostu se je med tre-mi tukajšnjimi občini in vevško papir-nico končno le dosegel sporazum. Postavi-lo ga bo vsega iz betona in železa, torej povsem novo zgradbo, ki bo delala čast ob-činam in papirnici. — Zdaj zasajajo kole za električno razsvetljavo, ki jo bodo imela večja ljubljanska poslopja (glavni kolodvor, ljubljanski dvor, Kredita banka itd.) iz tukajšnje centrale. Napeljava bo šla do Ze-lene jame po drogih, naprej pa kot kabel pod zemljo. — Gradba za razširjeno tvr-niško podjetje uspešno napreduje. — Letino smo imeli jako dobro: vsega je dosti. Lan-sko jesen in zimo smo prodajali seno po 16 kron, letos ga pa še po štiri ne moremo spraviti v denar, ker sena je bilo povsod nenavadno mnogo.

Inozemske novosti.

— Izselenci. Glavni igralci pastonskin iger v Oberammergau na Bavarskem so odpotovali v Ameriko, pa ne morda, da tam predstavljajo svojo svetovnoznano igro, ampak, da si kot delavci služijo kruh. Izven sezije, v kateri igrajo misteriji, opravljajo ti igralci razne posle. Lang, ki predstavlja Kristusa, je vratar; oni, ki igra Kajfeža, je nazar; Herod je vrtnar. Ker pa te obrti danes na Bavarskem ne prinašajo dovolj dobička, so šli pastonski igralci v deželo dolarjev.

— Razkrinkani medij. O polomu zname-nitega newyorškega medija, gospe Elene Thomson, vedo poročati ameriški listi. Gos-pa Thomson je kazala svoje eksperimente v cerkvi »prosvetlecev« v Brooklyn. Po občedih, ki so v navadi v tej cerkvi, so jo najprej natančno preiskali. Obločeno samo v kopalni plašč, so jo vedli v kabinu, ki je bila pripravljena za seanso. Nekaj trenu-tkov pozneje, ko so bili ugasnili vse luči, se je dvignil iz kabine duh in se približal gledalcu, kateremu so obljubili, da mu bojo prikazali umrlo staro mater. Možak pa se ni dal preplašiti, temveč je s svojimi krepi-mi zobmi junaško ugriznil v fantastično snov, ki se mu je približala, in vkljub temu, da je duh krepko vlekel, ga ni več izpusil. Vpiti, škandal, sunder... Ko se je spet naredila luč, je imel gledalec v ustih kos fine, parfumirane tančice. Ugrizeni duh je pa bil izginil in z njim medij, katerega sla-va se je na ta način žalostno končala.

— Nova evropska prestolnica. Ali pozna-te Oslo? Morda ne? In vendar bo Oslo no-va evropska prestolnica, kot je bila prej. Oslo je staro ime za Christianio, ki bo sla-vila svojo 300 letnico. Do l. 1624 se je ime-novala tako. Proti koncu 15. stoletja jo le-pa upepelil požar. Danski in norveški kralj Christian IV. je dal zopet pozidati glavne dele mesta na boljše ležečem kraju, in ime-noval jo je novo mesto po sebi. Vendar ime Oslo ni popolnoma izginilo, značilo je stari del mesta. Sedaj pa hoče norveški parlament dati prestolici staro, zgodovinsko ime. Glavno mesto Norveške se bo torej odslej imenovalo Oslo.

— Človeška past. Sodišče v Mezièresu a Francoskem se bavi s čudnim slučajem: Dva brata, oba poročena, oba industrijal-cja, sta imela »sak svoje stanovanje v istem nadstropju ene hiše. Žena prvega je pa ho-dila večkrat kast denar v stanovanje dru-gega. Ta je to vedel in opozoril svojo za-brata na to. Ker so se pa tatvine ponavljale, je ji nastavil strašno past. V kotu sobe je pritrdil karabinko pod mizico, pokrito s preprogo. Puškin petelin je bil z žico zve-zan z vrati omare, iz katere je vedno izli-znil denar. Puška je bila namerjena v o-maro. Naslednji dan je spet prišla tatica, ki je vedela, da ni nikogar doma. Puška se je sprožila in kreglja je zadela nesrečno ženo v prsa. Zgrudila se je takoj mrtva na tla. Iznajditelj te čudne človeške pasti se pa mora zagovarjati pred protiniki radi umora.

Iz društvenega življenja.

— O higijeni ali kako naj živimo, pre-dava jutri, v sredo ob pol 8. uri zvečer v akademiji »Bratstva« na državni realki pri-marij dr. Deirančeschi.

— Predavanje v društvu »Soča«. V nabitopolni dvorani pri »Levu« je predaval v soboto 17. t. m. pri društvu »Soča« g. prof. Zaločkar o podedovanju. Uvodoma je omenil laično naziranje o človeških last-nostih, ki so večinoma privzgojene, ali pa tekem življenja pridobljene. Poleg vzgoje, socialne okolice in ekonomskih razmer na vpliva na človeške telesne in duševne last-nosti predvsem — dednost. Podedujejo se le podlage za lastnosti, ne pa lastnosti sa-me. Te se šele na dedni podlagi razvijejo pod zunanjimi vplivi. Ker se človek množi dvospolno, nosi vsak poedinec v sebi pod-lago od vseh svojih prednikov z očetove in materinske strani v velikanski mno-golčnosti. Zakoni o dednosti se pri človeku ne dajo vedno aplicirati; toliko je gotovo, da se pridobljene lastnosti ne podedujejo, pač pa obstoja možnost, da se dedna masa izpremeni v slabem ali dobrem smislu. Na posameznih izgleddih nam je predavatelj razložil, kako moramo presoati lastnosti posameznega individua. Dednost gotovih lastnosti se da le redko v konkretnem slu-čaju dokazati. Prirojena je lahko n. pr. si-filis, podedovana pa je — hemofilija, albi-nizem itd. Prehajajoč na medicinsko polje, ugotavlja g. predavatelj na posameznih vzgledih, koliko je pridobila medicina od-znanosti o dednosti. Navaja dednost sla-bomnosti, dispozičije za tuberkulozo ter dednost drugi bolezni. Poseben pomen je pridobila znanost o dednosti, ker je postala podlaga — evgeniki. Cilji evgenike zasle-dujejo izboljšanje bodočih človeških rodo-va na ta način, da se pospeši plojenje dedno neobremenjenih, zadržuje pa plojenje dedno slabih elementov. Predavatelj dalje govori o tozadevni ameriški zakonodaji (pre-poved zakona itd.) in o evgeničnih predlo-gih in načrtih drugih. — Položaj našega na-roda v evgeničnem pogledu je karakteri-ziran po 1. socialni strukturi našega na-roda, ki je še kmetijski, prehaja pa v indu-strijski, 2. po ogromnem številu naših ne-zakonskih otrok, 3. po padanju števila po-rodov, in 4. po alkoholizmu. Predavatelj omenja primorsko vprašanje, pri katerem bo igrala italijanska plodovitost veliko vlo-gu, ker se Italijani močneje množijo nego Slovenci. Za Koroško vprašanje je treba vpoštevati tudi kvaliteto tamošnjega na-šega življa, ki je v tolikih odstotkih neza-konski. — Prehajajoč na politiko, povdaja važnost evgenične zakonodaje (protekcijo družin z obilico otrok, davek na samce itd.) inteligenčno vprašanje, ki se pri nas ne re-šuje z evgeničnimi vidikov. (Uradniški za-koni) — H koncu želi, da se politika prepoji z biološkim poljmovanjem. — Gospodu pre-davatelju se je za vrlo podučno in zanimivo predavanje zahvalil v imenu slušalcev in društva »Soča« g. prof. Bačič v iskrenih in vznešenih besedah, podžigajoč k racionalni vzgoji našega naroda, predvsem mladine, od katere zavisi naša bodočnost.

— Pevski zbor »Glasbene Matice«. Po-novno opozarjamo, da se vrše skupne vaje za ženski zbor ob pondeljkih in četrtkih, za moški zbor ob sredo in petkih — vsaki-krat ob četrti na 7. zvečer. Prvi letošnji kon-cert se bo vršil v drugi polovici decembra ali pa začetkom januarja ter se bo proiz-vajal Dyvofak »Stabat mater« (zbor soli, orkester). Nujno je potrebno točno in redno pohajanje pevskih vaj! V petek, dne 23. t. m., ob četrti na 8. zvečer sestanek vsega zbora. Vsled važnosti pridite vsi! — Odbor.

Obnovite naročnino za »Jutranje Novosti«.

Novosti iz Primorske.

— Iz Julijske kraljine piše poštariče svoji sestri: Tu na Primorskem so razmere nadvse žalostne. Vsi sloji in stanovi težko prenašamo laško nasilje. Kmet je tako z raznimi davki obremenjen, da komaj diha. Ker ima več izdatkov kakor dohodkov, je že začel ležti v dolgovce. Težka prede tudi obrtnikom in trgovcem. Lah se škodljivo smehlja, ko slovensko narodno gospodar-stvo propada. Laška politika gre ravno za tem, da prežene kar največ naših ljudi z rodni tal. Brezposelnost je opaziti vsepovsod. Samomori se množe. Beraveč vse mrgoli, med njimi so tudi taki, katerim se vidi, da so kdaj dobro živeli. Zadnji čas se je spravila laška poštna uprava tudi na nas poštariče. Ponuja nam pošte v najem pod takimi pogoji, da jih ne moremo sprejeti, če nečemo sebe samih gmotno uničiti. Vse to pa je gola preteveza, samo da bi nas pre-gnal s sedanjih službenih mest. Saj so nam obenem zapretili, da nas bodo premestili v južno Italijo, če ne bomo sprejeli vladne ponudbe. To grozno nasilje je zadelo med poštari in silen odpor. Pa tudi v skrbi in strahu trepetemo, kako se bo vse to kon-čalo. — Tod okoli je dosti laškega vojaštva, a med njimi ni niti enega našega fanta. Vsi so morali daleč tja v južne laške kraje in v revno Sicilijo. Siromaki! Laško vojaštvo se posebno težba v teku. Menda računajo s tem, da bo treba od tod nek dan bežati. Bog nebeski daj, da bi se jim njih slutnja uresničila. Kako bi se mi vsi oddelnili, če bi prišli izpod laškega jarma pod svobodno sonce v Jugoslavijo.

— Prekrščevanje. Na Labinščini v Istri so po večini duhovniki sami trdi Italijani. Ker nimajo drugega dela — svojega poklica ne morejo izvrševati ker jih ljudstvo ne raz-ume — so se spravili zadnje dni na prekr-ščevanje krajevnih imen. Poleg tega seveda unganjajo na prižnici, kamor spada božja be-seda samo zagrizeno italijansko politiko. Zadnje dni so iz Načinovića napravili — Načinovi iz Viškovića — Viscovi, iz Ruži-ča — Russi, iz Jelčiča — Gelci, Batelja — Battelli itd. Pač tudi delo, toda za božje na-mestnike prave gotovo ne.

— Priliditev za »Dilaško Matico« pre-povedana. Slov. akad. fr. društvo »Balkan« v Trstu je še dalje časa pripravljalo večjo prireditve, koje dobiček je bil namenjen »Dilaški Matici«. Tržaška kvestura je pa prireditve, katero je že enkrat na pol ob-ljubila, končno veljavno prepovedala.

— Istrski premogovniki se z današnjim dnem zaprejo, če vlada ni ugodila zahte-vam premogokopne družbe »Arsac«.

— Zakaj je bil razpuščen občinski svet v Dolini. Italijanski uradni list prinaša kraljev odlok o razpustitvi občinskega sveta v Dolini in obenem postavitve občinskega ko-misarija. Ko je Mussolini ta odlok predložil kralju v podpis, je bilo med drugimi vzro-ki, ki so bili navedeni v prilogi, navedeno tudi, da se občinski svet popolnoma nič ne briga za dobrobit občine in da razvija traj-no, potuhenjeno protidržavno propagando in nasprotuje političnim društvom. Tu je Mus-solini na golo resnico povedal. Občinski svet v Dolini je nasprotoval ustanavljanju italijanskih šol, ki so jih hoteli ustanoviti fašisti, in zato je bil razpuščen.

— Sole za izselence. Na Videmski pre-pekturi so razpravljali zadnje dni o ustano-vitvi šole za izselence v Gorici in več drugih krajih. Italijanom se dozdeva, da se Primorci premalo izseljujejo in bodo skušali z izseljeničnimi šolami v Primorcih vzbudi-ti veselje iti s trebuhom za kruhom. Ko-likor Slovencev se bo izselilo, toliko Itali-janov bo lahko prišlo na njihovo mesto. Res lepe razmere. Domače šole so zapri-li, ustanavljajo pa izseljeniške, kjer bodo učili primorsko ljudstvo kako se punkelček po-veže pa odide s trebuhom za kruhom.

Pravni vestnik.

— Predavanje v »Pravniku«. V sredo, na dan 21. novembra t. l. se vrši drugo predavanje društva »Pravnik«. Predava go-spod univ. prof. dr. Mirko Kosič: »Razna teorija v zgodovini (Povodom zadnje pole-mike o značaju starih Slovencev)«. Preda-vanje je ob pol 5. uri popoldne v pravosodni palači št. 79 (I. nadstropje). K obilni ude-ležbi vabi odbor.

— Kolegijski večer društva »Pravni-ka« v sredo 21. t. m. ob 8. uri zvečer v restavraciji hotela »Union«. Gg. člani se vabijo da se sestanka mnogobrojno udeleže.

